

Ιστορία και θεωρητικές προσεγγίσεις της χωροταξίας(1)

- Η χωροταξία τόσο ως κυβερνητική μέριμνα/πολιτική όσο και ως συγκροτημένος επιστημονικός κλάδος στον ακαδημαϊκό χώρο, εμφανίζεται μόλις μετά το 1950.
- Δυσκολία καθορισμού του γνωστικού αντικειμένου και συγκρότησης ενιαίας θεωρίας

Ιστορία και θεωρητικές προσεγγίσεις της χωροταξίας(2)

- Η χωροταξία γεννιέται, στον 20ό αιώνα, στο Ηνωμένο Βασίλειο.
 - Στην δεκαετία του '30 το κράτος αυτό διαπιστώνει το φαινόμενο των σημαντικών οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στις περιφέρειες.
- Το 1943 ένα από τα Υπουργεία μετονομάζεται σε Υπουργείο Χωροταξίας (Town and Country Planning), κάτι που συμβολίζει την ισχυρή πολιτική βούληση για την χωροταξία.

Η χωροταξία γεννιέται, στον 20ό αιώνα,
στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Διαπιστώσεις που οδήγησαν στον χωροταξικό σχεδιασμό στο Ηνωμένο Βασίλειο

- Σημαντικές διαφοροποιήσεις στα περιφερειακά ποσοστά ανεργίας (10% Λονδίνο, 40% σε περιοχές που ήκμαζε η βαριά βιομηχανία)
- Οι ανισορροπίες στην αγορά εργασίας γέννησαν μεταναστευτικές ροές ανάμεσα στις περιφέρειες
- Διαφορές κατά κεφαλήν εισοδήματος ανάλογα με την περιφέρεια

Ηνωμένο Βασίλειο (1)

- Το Ην.Βασίλειο μπορεί λοιπόν να θεωρηθεί πιλότος σ' αυτή την βούληση, δράση και πρακτική της χωροταξίας που δεν θα πάρει όμως σημαντικές διαστάσεις πολιτικής στην ευρωπαϊκή ήπειρο παρά μόνο μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο
- Πράγματι ήδη από το 1934, το Ηνωμένο Βασίλειο εκδηλώνει την βούληση να συνδράμει τις περιφέρειες παλαιάς βιομηχανοποίησης όπως στα βορειο-ανατολικά της Αγγλίας, στο Νότο της Ουαλίας, στην ακτή του Cumberland, στο κέντρο της Σκωτίας και το Lancashire.

Ηνωμένο Βασίλειο (2)

- Αυτή η βούληση έχει τριπλό στόχο, χωροταξικής, οικονομικής και αστικής φύσης. Πρόκειται πρώτα απ' όλα για την επανάκτηση των βιομηχανικών εδαφών που είχαν εγκαταλειφθεί ύστερα από την εκμετάλλευσή τους, όπως για παράδειγμα οι εξορυκτικές βιομηχανίες.
- Παράλληλα επιδιώκεται η δημιουργία νέων δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση της μείωσης των θέσεων εργασίας που συνδέεται με την παρακμή της παραδοσιακής βιομηχανίας στον 20ό αιώνα. Παράλληλα οι συνθήκες στέγασης και η αποκατάσταση του αστικού τοπίου απαιτούν σημαντικές αναπλάσεις.

Ηνωμένο Βασίλειο (3)

- Παράλληλα με την κυβερνητική πρωτοβουλία τα τοπικά διοικητικά σχήματα συνιστούν Συμβούλια Περιφερειακής Ανάπτυξης (Regional Development Councils) που διασυνδέουν εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, των επιχειρήσεων και των εργατικών συνδικάτων.
- Προϊόν αυτού του πρώτου χωροταξικού προβληματισμού είναι στο Ηνωμένο Βασίλειο, η πρώτη έκθεση του 1939 που διατρέχει τα βασικά θέματα της σύγχρονης χωροταξίας.
- Πρόκειται για την **Έκθεση Barlow** που αναλύει τα ερωτήματα που τίθενται για τις αστικές περιοχές που υποφέρουν από πληθυσμιακή έκρηξη και συμφόρηση, την αναζήτηση χωρικών ισορροπιών, την αναγκαιότητα μείωσης της οικονομικής μετανάστευσης κ.λ.π

Άλλες χώρες (1)

- Στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες, η χωροταξία θα έλθει ως αποτέλεσμα των ιδιαίτερων συνθηκών και αναγκαιοτήτων που επικρατούν σε κάθε μία.
- Στην *Ιταλία* για παράδειγμα οι αναπτυξιακές διαφορές Βορρά -Νότου οδήγησαν σε ανάλογες αποφάσεις και ύστερα από τις πρώτες αποφάσεις, κατά το τέλος του καθεστώτος Μουσολίνι, η Ιταλική Δημοκρατία θα δημιουργήσει το «Ταμείο του Νότου» (Cassa per il Mezzogiorno) και θα αναπτύξει μια σειρά από εργαλεία για να λειτουργήσουν διορθωτικά ως προς τις χωρικές διαφορές.

Άλλες χώρες (2)

- Σε άλλα Ευρωπαϊκά κράτη ο χωροταξικός σχεδιασμός έρχεται σαν αποτέλεσμα περισσότερο συγκεντρωτικών μέτρων. Πράγματι ο τύπος κρατικής οργάνωσης έχει σαφή επίδραση πάνω στους μηχανισμούς λήψης απόφασης.

Άλλες χώρες (3)

- Έτσι οι ομοσπονδιακές χώρες όπως η Γερμανία, η Αυστρία ή η Ελβετία εφαρμόζουν πολιτικές χωροταξίας όπου οι αρμοδιότητες των ομόσπονδων ενοτήτων είναι ισχυρότερες από αυτές του ομοσπονδιακού επιπέδου.
- Η εθνική μέριμνα εμφανίζεται αρκετά ισχυρή σ' αυτές τις χώρες λόγω και του γεγονότος ότι η διάρκεια και βιωσιμότητα της ομοσπονδιακής οργάνωσης θα ετίθεντο σε κίνδυνο αν οι διαφορές ήταν εξαιρετικά μεγάλες ανάμεσα στις διαφορετικές ομόσπονδες ενότητες.

Άλλες χώρες (4)

- Στην Γερμανία αξίζει ν' αναφέρουμε ότι με νόμο του 1949 οι αρμοδιότητες χωροταξίας και περιφερειακής πολιτικής μεταφέρονται στα Ομόσπονδα Κρατίδια (Landers).
- Παράλληλα τίθεται σε λειτουργία υπουργική επιτροπή χωροταξίας που διασυνδέει το Ομοσπονδιακό επίπεδο και τα ομόσπονδα Κρατίδια, προκειμένου να ορίσουν στο πλαίσιο κοινών αποφάσεων τις απαιτούμενες ενέργειες.

Αυστρία

- Στην Αυστρία με την επαναφορά σε ισχύ το 1945 του Ομοσπονδιακού Συντάγματος του 1920, η περιφερειακή χωροταξία προκύπτει ως κοινή αρμοδιότητα τόσο του Ομοσπονδιακού κράτους (Bund) όσο και των ομόσπονδων κρατιδίων (Lander), ενώ το 1971 δημιουργείται το αυστριακό Συμβούλιο για την περιφερειακή χωροταξία (OROK) για να συντονίσει τις δραστηριότητες της περιφερειακής ανάπτυξης που ασκούνται σε συνεργασία με το ομοσπονδιακό Κράτος.

Γαλλία

- Στη Γαλλία, η επίσημη χωροταξία άρχισε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
- Το βιβλίο του Jean-Francois Gravier, που κυκλοφόρησε το 1947 με τον εντυπωσιακό τίτλο « Το Παρίσι και η Γαλλική έρημος» θα γίνει χάρτα ενός μεγάλου ρεύματος προβληματισμού γύρω από την χωροταξία. Πολλοί θεωρούν αυτό το βιβλίο ως το σημείο έναρξης της χωροταξίας στη χώρα. Το βιβλίο αυτό καταγγέλλει την σύλληψη ενός «ενιαίου και πανταχού παρόντος κράτους» που προκαλεί την απονεύρωση του γαλλικού χώρου εις όφελος ενός υπερ-κέντρου.

Γαλλία

- Σύμφωνα με τον Jean-Francois Gravier, η χωρική συγκέντρωση δεν αποτελεί παρά προϊόν της συγκέντρωσης εξουσίας.
- Η έκφραση «Γαλλική έρημος» δεν υποδηλώνει σε καμιά περίπτωση την έλλειψη ανθρώπων και δραστηριοτήτων αλλά **μια έρημο στο πεδίο της λήψης αποφάσεων που περιορίζει την ελευθερία μιάς τοπικής ανάπτυξης.** Ο εκδότης του βιβλίου Flammarion επισημαίνει στη δεύτερη έκδοση:
- «...Ο τίτλος του έργου αρκεί για να ορίσει την κατάσταση δημογραφικής, οικονομικής και κοινωνικής ανισορροπίας που είναι αιτία όλων των κακών από τα οποία πάσχει η Γαλλία.
- Ο συγγραφέας περιγράφει το πρόβλημα, και τις αιτίες του και υποδεικνύει την θεραπεία με μια βαθιά γνώση της σύγχρονης πραγματικότητας. Δείχνει καθαρά στους Γάλλους τον δρόμο που πρέπει ν' ακολουθήσουν για μια αποτελεσματική αποκέντρωση...»

Γαλλία

- 2 θέσεις-κλειδιά
- η αρνητική επίπτωση για το μέλλον της χώρας των ανισορροπιών που παρατηρούνται
- η ισχυρή πολιτική θέση του Παρισιού που συνοψίζεται στην φράση : «Χθες, ο βασιλιάς θεωρούσε τον εαυτό του Κράτος, σήμερα το Κράτος θεωρεί τον εαυτό του ως βασιλιά».
- Επικαλείται συνεπώς μια αποτελεσματική αποκέντρωση η οποία θα γίνει πραγματικότητα πολύ αργότερα, το 1981-82.
- Μέχρι τότε η πολιτική της χωροταξίας στην Γαλλία θα απαντά σ' ένα απόλυτο ειδικό στόχο που ανάλογος δεν παρατηρείται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες: θα είναι de facto ένα μέσο διατήρησης μίας αυστηρά ενιαίας διαχείρισης του Κράτους, ένα είδος «διοικητικού δεσποτισμού» όπου κάθε προσπάθεια αποκέντρωσης θα γίνεται με μεγάλη φειδώ.

Γαλλία

- Το 1950 δημιουργείται Διεύθυνση Χωροταξίας στο Υπουργείο Ανασυγκρότησης και Πολεοδομίας, καθώς και Εθνικό Ταμείο για τη χωροταξία (FNAT) και αρχίζει μια επιχείρηση κατάστρωσης εθνικού σχεδίου για τη χωροταξία. Όμως στην πραγματικότητα, αυτές οι δύο χρονολογίες (1947 και 1950) διαφέρουν ελάχιστα. Κατ'ουσίαν, το 1950 αποτελεί χρόνο συγκεκριμενοποίησης, με διοικητικά μέτρα, της ιδέας που εκφράστηκε από το βιβλίο του 1947.

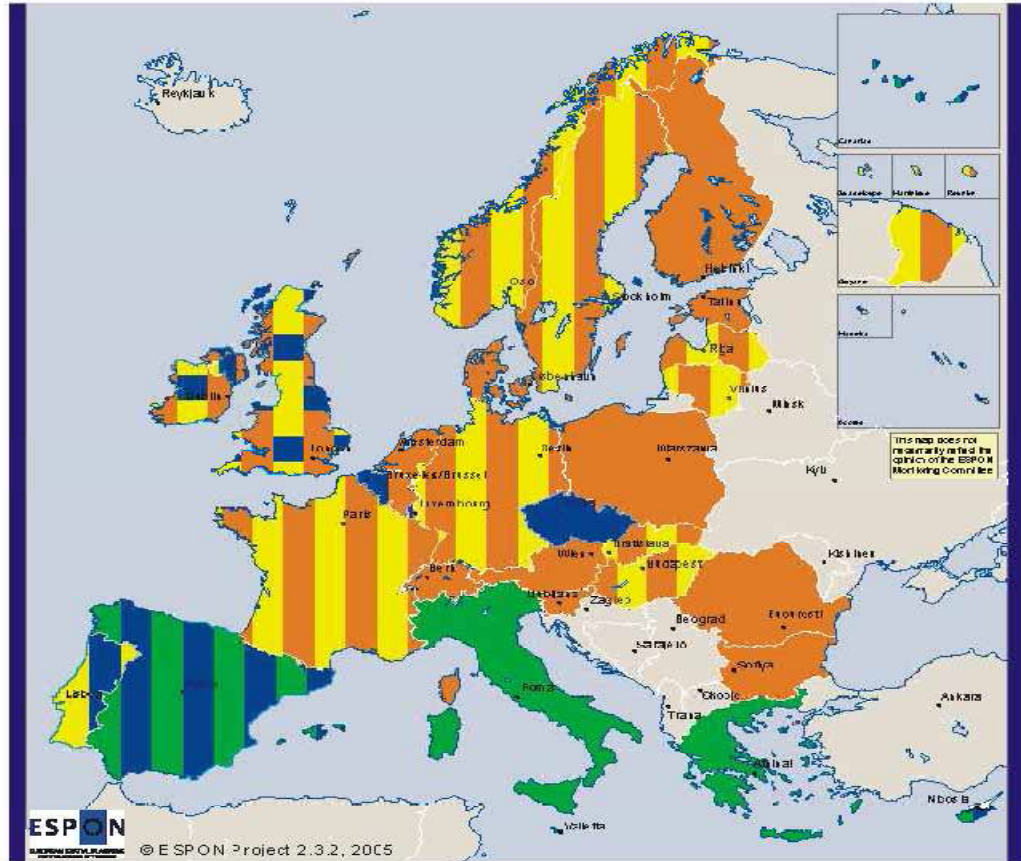
Γαλλία

- 1955, χρόνο δημιουργίας επιτροπών οικονομικής εξάπλωσης στις περιφέρειες και κυρίως θεσμοθέτησης του ειδικού κινήτρου εξοπλισμού (προκατόχου του ειδικού κινήτρου για τη χωροταξία) που ήταν τα βασικά εργαλεία δράσης για μια ισόρροπη χωροθέτηση δραστηριοτήτων,
- εναρκτήρια χρονολογία το 1964, όπου, με πρωτοβουλία του Στρατηγού de Gaulle, ιδρύεται η DATAR (Délégation à l'aménagement du territoire et à l'action Régionale).

Γαλλία, DATAR

- Η ίδρυση μιάς διοίκησης με συγκεκριμένη αποστολή, εξαρτώμενης απ'ευθείας από τον Πρωθυπουργό και τιθέμενης υπό τη διεύθυνση ενός στενού του συνεργάτη, του Olivier Guichard, ερμήνευε σαφώς τη γκωλική βούληση να αποδώσει μια πραγματική προτεραιότητα στον χωρικό προγραμματισμό και σχεδιασμό.
- Επρόκειτο για μια ολιγομελή ομάδα στελεχών υψηλού επιπέδου, χωρίς εσωτερική ιεραρχική σχέση, προσαρμοσμένη στην ανάγκη επιρροής και πειθούς τόσο προς τις κλασσικές διοικήσεις όσο και προς τους αιρετούς και την κοινή γνώμη, με την οποία συνδέθηκε διαχρονικά η πολιτική για τη χωροταξία στη Γαλλία.

Βασικές κατευθύνσεις των Συστημάτων σχεδιασμού στην Ευρώπη

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

- Comprehensive Integrated approach
- Regional Economic approach
- Land Use planning
- Urbanism tradition